

les CONFERÈNCIES

Jordi Pujol, expresident de la Generalitat de Catalunya, entre Enric Morera, del Bloc, i Eliseu Climent, promotor dels Premis Octubre, al Paranimf de la Universitat de València, el dia 29 d'octubre. Pujol va cloure un cicle de conferències sobre la transició en que van participar Santiago Carrillo i Xabier Arzalluz.

Un procés inacabat que ara agafa **embranzida**

S'ha de continuar amb la transició i avançar en el procés autonòmic.

Ho van defensar Santiago Carrillo, Xabier Arzalluz i Jordi Pujol a la Universitat de València.

Va ser en molts sentits una ruptura, tot i que es va fer sota el pacífic i més neutre terme de reforma, però la satisfacció dels polítics per la transició democràtica espanyola no amaga el desig d'engegar una segona gran reforma del model d'estat, o bé el d'aprofundir, de forma constant, en el procés autonòmic.

Santiago Carrillo, Xabier Arzalluz i Jordi Pujol, tres actors protagonistes d'aquella reforma, coincideixen a presentar la transició com un procés inacabat.

Ho van manifestar en les seves conferències dels dies 26, 27 i 29 d'octubre, respectivament, en un Paranimf de la Universitat de València que va quedar, en els tres casos, petit, i en què es van produir els aplaudiments més encesos que avui un polític pot escoltar.

"A Espanya no s'acaba mai res", va dir Arzalluz. "Estem lluny de l'Espanya que volem", va dir Carrillo, un Carrillo que considera que ara estem abocats a la reforma de la Constitució perquè serveixi per a enfortir les autonomies i per a arribar a allò que hauria de ser un estat federal. I segons Pujol,

el procés de creixement autonòmic català, finalitzat l'estricta període de la transició, gradual i constant, va ser imparable, fins a la majoria absoluta del Partit Popular de l'anterior legislatura, sense que calgués fer cap reforma de la Constitució o de l'Estatut d'Autonomia. Hem d'avançar, venia a dir Pujol, però alhora cal recordar que "la transició espanyola va sortir bé en molts aspectes, més que no ens pensàvem, tot i que en coses que ens afectaven a nosaltres no va sortir prou bé", va comentar.

Va sortir no bé, sinó molt bé, segons Carrillo. "Vam aconseguir –va recordar– molt més del que teníem: llibertat per parlar, per organitzar la gent, i la prova és que cinc anys més tard de la transició ja era al poder un partit d'esquerra sorgit durant la república, el PSOE. Aquella transició pactada amb els franquistes, tot i que va néixer coixa, a causa de les concessions fetes pels grups de l'oposició, va fer possible que un partit antifranquista de tradició democràtica governés el país. Va ser un canvi democràtic i hi va haver una ruptura."

Per Carrillo, el moment clau no va ser l'aprovació de la reforma per part de les Corts franquistes, sinó un "dissabte sant roig", el dia que es va legalitzar el Partit Comunista.

Abans d'arribar aquest moment, i molts anys abans, el Partit Comunista de l'exili va haver de prendre una decisió important: la renúncia a la lluita armada. Els dirigents comunistes van veure que la lluita armada no podria enderrocar el règim franquista des del moment que els estats aliats que havien derrotat el feixisme italià i el nazisme alemany acceptaven Franco. Amb la guerra freda, la lluita armada deixava de ser la solució. A més, el poble espanyol estava esgotat per la guerra i la postguerra, i calia buscar camins nous.

Fins llavors havien pensat que els guanyadors eren els franquistes, i els perdedors, els republicans, però en aprofundir en el coneixement de la realitat van veure que eren la majoria dels espanyols els que l'havien perdut, i només un grup de grans terratinents i capitalistes l'havien guanyat. Per això, el partit va plantejar la política de la reconciliació, política que es trobava a la base de

Santiago Carrillo va demanar als polítics que reformin la Constitució i els estatuts per acostar-nos a un estat federal i fer-lo finalment laic.

les negociacions entre els franquistes i l'oposició.

"Vam veure –va dir Carrillo– que el canvi no es produiria amb una revenja dels vençuts o un tomb de truita, sinó amb una nova dimensió històrica en què la Guerra Civil formés part d'una altra època."

Per Pujol, la transformació de l'estat espanyol comença el 1959 amb la liberalització econòmica, perquè això va permetre que amb els anys aparegués la classe mitjana, indispensable en tota democràcia.

Així, quan es mor Franco, hi ha hagut uns anys de creixement econòmic molt intens, ajudat en part per la Unió Europea. "No oblidem que durant 300 anys –va dir Pujol– l'estat espanyol va ser decadent. Havia reculat des de mitjan segle XVII. En tot."

Pujol va coincidir amb Carrillo a elogiar de tot cor la reforma. Un cop és possible fer-la gràcies al benestar econòmic, general a tot l'estat i no solament a Catalunya o el País Basc, vénen les bones actuacions dels protagonistes. "La classe política espanyola –va afirmar amb contundència Pujol– ho va fer bé. El rei va maniobrar bé. I l'Església i l'exèrcit van actuar amb moderació."

Després, vindria una segona gran actuació de la classe política, els pactes de

la Moncloa. "Els pactes de la Moncloa són una obra d'art. Estàvem sobre un volcà: l'atur. Els pagesos vells no tenien pensions. Hi havia dèficit d'escoles. Les línies mestres es van observar."

En general, va dir Pujol, es va actuar durant el procés de la reforma constitucional amb molta prudència i sentit del bé comú, i per aquest bé "hi va optar Carrillo", va tenir interès a destacar.

"Nosaltres –va continuar Pujol referint-se a Convergència–, també. No sabem si vam ser massa condescendents. Carrillo i Tarradellas no es van distreure per voler anar una mica més de pressa o per demagògies. Per exemple, el Partit Comunista era republicà. Si seguien demanant la república, els tancs haguessin sortit sols pel carrer. Carrillo va fer un sacrifici que li ha costat car a ell i al PCE. Suárez també ho va fer molt bé."

Pessimisme. Xabier Arzalluz, en canvi, no comparteix pas aquest entusiasme de Santiago Carrillo i Jordi Pujol pel procés constitucional.

"Nosaltres –va dir Arzalluz, referint-se al Partit Nacionalista Basc– des del principi sabíem que no aprovaríem la Constitució. No vam voler mai la Constitució. Però necessitàvem l'Estatut, sabent que acceptar-lo no implicava renunciar a res. El nostre joc era tenir au-

tonomia legal, perquè necessitàvem algun tipus de poder per agafar-ne les regnes, sense barrejar-nos amb la Constitució.”

Els dirigents del PNB van adoptar aquesta estratègia fins i tot contra les figures històriques del partit. Les patums nacionalistes basques pensaven que durant la república Euskadi va obtenir l'Estatut massa tard, el 1936, perquè, a diferència dels catalans, no van participar en el procés de la transformació de la monarquia a la república, i ara podria tornar a passar igual.

També van actuar contra el criteri polític de Josep Tarradellas, president de la Generalitat de Catalunya reinstaurada. Segons Arzalluz, Tarradellas no volia l'Estatut, “Amb quatre transferències –va dir– pensava que ja n’hi havia prou. Sabia que si s’aprojava, es convocaven eleccions i, com que no tenia partit, hauria de deixar la Generalitat, i amb el que li havia costat, no volia abandonar-la.”

Això ho va saber gràcies a Suárez. “Quan nosaltres negociàvem l'Estatut –va continuar Arzalluz– Tarradellas va venir a Madrid, va instal·lar-se a l'hotel Palace i a parlar amb l'un i amb l'altre i va dir que els bascos cedien massa i entrebancaven l'Estatut català. Nosaltres vam demanar a Suárez que l'aturés, i ho va fer. Va recordar-li que tenia una carta seva on li deia que no volia l'Estatut, només algunes transferències, i va dir-li que si no se'n tornava a Catalunya la faria pública.”

Avui. L'actualitat política va marcar les tres conferències, perquè ara estem a les portes d'un nou canvi. Així, Santiago Carrillo va indicar que els polítics actuals tenen la doble tasca de dibuixar d'una manera més clara el paper de les Forces Armades i, també, que es compleixi la Constitució en el seu aspecte aconfessional i laic, és a dir, que d'una vegada se superin els hàbits del franquisme i que els alcaldes i ministres deixin de participar en els actes religiosos.

Perquè avui, va dir Carrillo, veiem el que no es va veure ni tan sols a la república, els anys de més tensió amb l'Església, que vulguin fer, com si fos-

Xabier Arzalluz va recordar que el PNB mai no va acceptar la Constitució espanyola i que van aprovar l'Estatut bo i sabent que no implicava renunciar a res.

Arzalluz va dir que Tarradellas no volia l'Estatut per por de perdre la presidència

sin un partit polític, una gran mobilització contra les reformes progressistes del Govern.

“El polític d'avui, que ja no tenen el pes de la Guerra Civil –va dir Carrillo–, haurien de resoldre el problema del finançament públic de l'Església, quan sembla que no hi ha prou diners per la sanitat i per portar endavant una política social, com també haurien de reformar la Constitució i els estatuts per demostrar que la construcció d'un estat modern exigeix una capacitat creadora, per donar solució als nostres problemes i satisfacció a les noves mentalitats, que ja no són les del passat.”

Sobre Euskadi i Navarra, Arzalluz va puntualitzar que el pla Ibarretxe no parla de cap estat independent i va dir

que els militars no són tan perillosos com els polítics que els esperonen. Va recordar en aquest sentit que quan Miquel Roca va proposar d'incloure el terme “nacionalitats” en la Constitució, “Fraga va dir que l'exèrcit no ho toleraria i ara Zapatero parla com si res de nació catalana i tots som nacions”.

Segons Pujol, que, a diferència d'Arzalluz, no representa el partit que governa el seu país, l'actual procés de reforma estatutària catalana i de les restants autonomies transcorre per uns camins perillosos. S'acabava de produir la Conferència de Presidents, i Pujol va comentar: “Té una virtut, és evident, descriu l'ambient. El ‘talante’. Ara bé, des de la nostra perspectiva hem de dir que hi pot haver determinats perills, els que ha denunciat Ibarretxe, cosa que més tard o més d'hora haurà de dir Maragall. Nosaltres no renunciem a la bilateralitat. Cada autonomia ha de poder tenir el sostre que vulgui, i no es pot fixar en reunions entre autonomies. També hem d'evitar que en el moment que demanem més Estatut, el Govern central doni un pretext per diluir la petició, amb l'excusa que ho ha de coordinar amb les altres autonomies.”

Amb la negociació bilateral, va recordar Pujol, Catalunya ha aconseguit la policia, “i hem millorat l'Estatut quan hem pogut o quan els hem agafat distrets”. I va fer una relació d'algunes d'aquestes millores: el català, llengua vehicular de l'escola; TV3; trànsit; una millora en els aspectes del finançament; “i, fins i tot, durant un temps, vam tenir la gestió dels ports, que hem tornat a perdre”. Per tot això, Jordi Pujol va concloure amb aquestes paraules: “La Constitució i l'Estatut tenen defectes, però tenen la virtut de ser oberts.”

Oberts o susceptibles de ser reformats, tres grans, històrics, polítics de procedències geogràfiques i mentals tan diverses com Carrillo, Arzalluz i Pujol, actors de la transició, pensen que els estatuts són, han de ser, millorables, i això ha quedat ben clar gràcies a la Setmana dels Premis Octubre, dedicada a la transició.

Lluís Bonada